

Wetenschappelijke Advies Commissie Productverbetering

Oordeel inzake

Zout (en verzadigd vet) in vleesbereidingen en -producten
(ingediend door FNLI en CBL)

Utrecht, 25 augustus 2016

Utrecht, 8 november 2017 (aanvulling "hamburgers")
(laatst gewijzigd op 21 november 2017)

Inleiding

Het voorstel 'Zout (en verzadigd vet) in vleesbereidingen en -producten is beoordeeld door de Wetenschappelijke Adviescommissie Productverbetering (WAC) op 25 augustus 2016. Het concept oordeel op basis van de discussie in de vergadering is aan de aanwezige commissieleden toegestuurd voor schriftelijke commentaar. Alle aanwezige leden hebben deze beoordeling op 22 september geaccordeerd. Eén commissielid kon niet aanwezig zijn op de vergadering, maar heeft van tevoren een schriftelijk oordeel ingediend dat is meegenomen tijdens de discussie. Voorafgaand aan de beoordeling is het voorstel toegelicht door één van de indieners en zijn vragen van WAC leden beantwoord.

De WAC was positief over de kwaliteit van het voorstel. Er is veel inzicht gegeven in de details van de producten waar het voorstel betrekking op heeft en er is gerekend welke bijdrage het voorstel heeft op de inname van zout.

Op 8 november 2017 heeft de WAC een aanvulling op het voorstel voor de subcategorie "hamburgers" (rauw en gegaard) beoordeeld. Het grootste deel van de tekst in het voorstel is niet gewijzigd ten opzichte van het vorige voorstel. De WAC heeft zich bij de beoordeling gericht op de nieuwe informatie, die door de indieners veel gemarkeerd is.

Verzadigd vet

Het voorstel voor een ketenbrede afspraak gaat primair over zout (natrium) reductie. Er is in het voorstel ook informatie verstrekt over het verzadigd vetgehalte en de bijdrage die deze levert aan de inname. Er is echter door de indieners om een aantal redenen afgezien van een maximale normstelling voor het verzadigd vetgehalte. De argumenten die de partijen aandragen om geen maximum norm te stellen voor verzadigd vet zijn voor de commissie niet overtuigend. Dit is enerzijds omdat er door een dergelijke normstelling veel gezondheidswinst te behalen is omdat de bijdrage aan de totale inname van verzadigd vet substantieel is, en anderzijds omdat de waargenomen verschillen in het verzadigd vetgehalte en de aanwezigheid van light-varianten aantonen dat een lager gehalte mogelijk is. Verzadigd vet uit vlees kan worden gemanipuleerd door het mager vet percentage te verhogen.

Echter, mocht er binnen een bepaalde subcategorie geen mogelijkheid zijn om verdergaande reducties toe te passen dan is het wenselijk om een plan of strategie te hebben om de consument de gezondere varianten te laten kiezen.

De beoordeling

De WAC heeft de toetsing uitgevoerd aan de hand van de toetsingscriteria uit de bijlage van de Terms of Reference. Hierbij heeft zij het voorstel beoordeeld als ware het uitsluitend een voorstel over natrium. **Het eindoordeel van de WAC staat op pagina 5/6.**

1. De doelstelling van de verbetering van de productsamenstelling

In het voorstel worden maximumnormen voorgesteld voor het natriumgehalte van producten die vallen binnen 6 gekozen subcategorieën van vleesbereidingen en –producten. Hiermee wordt beoogd dat het gemiddeld totale natriumgehalte van elke subcategorie met 10% daalt.

Er was in het voorstel onduidelijkheid of de 10% reductie ging over de totale hoeveelheid natrium of het toegevoegde natrium. Maar de indienende partijen bevestigen dat het bij alle aspecten om het totale natriumgehalte gaat. Dit kan nog duidelijker worden opgeschreven in het voorstel.

1.1 De keuze van producten

De WAC heeft de manier waarop de keuze van producten is beschreven, beoordeeld als goed. Het voorstel bevat een uitgebreide en gedetailleerde inventarisatie van producten in de sector. De WAC vraagt urgentie voor het stellen van maximumnormen voor de gegaarde producten en met name ook hamburgers, die nu buiten het voorstel vallen maar wel een hoog gehalte aan natrium hebben en veel geconsumeerd worden.

De WAC vindt de toevoeging van hamburgers aan deze afspraak waardevol. De WAC betreurt het dat het een jaar geduurd heeft om een afspraak te maken voor deze producten.

De WAC vraagt zich wanneer er een voorstel komt voor vergelijkbare producten die nu buiten de afspraak vallen zoals hamburgers op brood, kipburgers, cheeseburgers, vegetarische hamburgers, glutenvrije hamburgers en dergelijke.

De onderbouwing van deze keuze van producten heeft de WAC beoordeeld als matig. Het is zeer goed om uit te gaan van de 'hardlopers' in de supermarkt, omdat dit tot meer gezondheidswinst zal leiden, maar het is niet duidelijk wat onder hardlopers wordt verstaan en daarom kan het ook niet geverifieerd worden. Cijfermatige onderbouwing ontbreekt. Voor een beter oordeel dient de volgende informatie te worden verstrekt:

- 1) een overzicht van de hele productcategorie met alle subgroepen, zodat inzichtelijk wordt over welk deel van de productcategorie de afspraak gaat en welk percentage van de categorie nu met voorstellen is afgedekt; De afspraak is dat de indieners dit zullen gaan samenstellen in samenwerking met het secretariaat van de WAC (RIVM);
- 2) specificeren welke producten buiten het voorstel vallen, voorzien van argumentatie waarom niet;
- 3) definitie hardlopers, onderbouwd met cijfers.

Dit is niet aangepast in de nieuwe versie van voorstel waaraan hamburgers zijn toegevoegd.

1.2 De huidige samenstelling van producten

De huidige samenstelling is zeer overzichtelijk weergegeven in zowel tekst als bijlagen. Het zou de WAC helpen als de uitschieters in de figuren gemarkeerd worden, zodat deze duidelijk herkenbaar zijn en het ook duidelijk is welke uitschieters niet meegenomen worden.

De WAC is het niet eens met het uitsluiten van de uitschieters met een laag natriumgehalte bij de berekening van het gemiddelde. Deze producten laten zien dat het mogelijk is om laag in zoutgehalte te zitten, hetgeen rechtvaardigt om deze waarden in de berekeningen te laten en bijvoorbeeld alleen de maximale extremen eruit te halen. Om deze reden heeft de WAC de onderbouwing beoordeeld als matig.

Zout:

Er zit een grote spreiding in het zoutgehalte van rauwe hamburgers (min: 138 mg, max 1120 mg/100g). Het valt de WAC op dat het gemiddelde voor de rauwe hamburgers (555 mg) behoorlijk lager is dan in nevo online (820 mg), mogelijk door het uitsluiten van de producten genoemd bij 1.1.

Verzadigd vet:

De WAC vindt de argumentatie "Bij hamburgers is het verzadigd vetgehalte geen onderdeel van de afspraak. Het verzadigd vetgehalte is louter afkomstig van het vlees zelf" geen relevante reden om dit buiten het akkoord te plaatsen. Er is nog steeds keuzemogelijkheid voor fabrikanten voor wat betreft het gebruikte vlees. Voor de andere producten wordt deze informatie wel gegeven. Het verzadigd vet gehalte daarom graag toevoegen.

1.3 De mate van reductie

De WAC heeft de manier waarop de mate van reductie is beschreven, beoordeeld als goed. De WAC beoordeelt de mate van 10% reductie van het natriumgehalte bij deze subgroepen van vleesproducten in een periode van 2 jaar als matig ambitieus om de volgende redenen:

- Aangezien er tot nu toe nog weinig productontwikkeling is geweest in deze categorie zou een 10% reductie een eenvoudige eerste slag kunnen zijn;
- De afspraken zijn op zeer korte termijn en ook gedurende een korte periode te implementeren, door het maken van afspraken door de retail op basis van inkoopspecificaties. Vanwege geringe houdbaarheid van de producten die binnen deze groep vallen kunnen inkoopspecificaties sneller en gemakkelijker gewijzigd worden.

Alternatief voorstel vanuit de WAC is daarom dat, mede gezien de technologische haalbaarheid en de urgentie om de doelstelling van het Akkoord in 2020 te halen, een 10% reductie ook in 1 jaar haalbaar is. Volgens de WAC zou een goede volgende stap zijn om in een 2^e periode nogmaals 10% te verlagen tot een totale reductie van 20%. Er zou zelfs in het 3^e jaar een totale reductie van 30% gerealiseerd moeten kunnen worden in deze categorie.

De WAC heeft de onderbouwing beoordeeld als zwak, omdat in het voorstel niet expliciet is opgenomen waarom gekozen is voor een reductie van 10%. De partijen hebben mondeling toegelicht dat er wel gekeken is naar een reductie van 20%, maar daar staan fabrikanten snel negatief tegenover vanwege smaak. Een reductie van 20% kan stapsgewijs doorgevoerd worden, verspreid over een aantal jaren. Ook de grote spreiding in het zoutgehalte van hamburgers is aanleiding om te veronderstellen dat een grotere reductie mogelijk zou zijn, daarom blijft de onderbouwing zwak.

De WAC vraagt zich af of een maximum norm niet zal leiden tot het verhogen van het natriumgehalte van de producten die er nu onder liggen. Dat zou namelijk betekenen dat het gemiddelde van de (sub)categorie niet omlaag zou gaan. De partijen hebben mondeling bevestigd dat ze ervan uitgaan dat alle producten boven de norm naar beneden gaan en de producten onder de norm óf niets doen óf tevens naar beneden gaan.

De WAC biedt de indienende partijen hulp aan om lange termijn doelstellingen te bepalen. De partijen laten hiervoor nog weten wat ze dan van de WAC nodig hebben.

1.4 Het aantal te herformuleren producten

Een groot aantal producten valt boven de gestelde normen en moeten met dit voorstel geherformuleerd worden (110 van de 211 onderzochte producten; 52%).

De WAC heeft dit aantal producten beoordeeld als goed. Daarbij wordt opgemerkt dat het bij het merendeel om kleine herformuleringen zal gaan (bijv. slechts 8 van de 25 vinken moeten ongeveer 10% reduceren). Zoals eerder benoemd, verwacht de WAC dat de aanpassingen bij dit aantal producten al binnen een jaar gerealiseerd kunnen worden.

1.5 Het marktaandeel van de te herformuleren producten binnen de productgroep

De partijen geven geen informatie over het marktaandeel van deze productgroep, omdat zij voor deze informatie moeten betalen (bijv. Nielsen cijfers). Daarentegen is er ergens wel informatie beschikbaar op basis waarvan de hardlopers worden geselecteerd, maar fabrikanten zijn niet bereid om dat te delen. Mogelijk kunnen retailers op basis van afzetgegevens op winkel(keten)-niveau een gedegener indicatie verschaffen, op geaggregeerd niveau? De FNLI probeert om hier meer cijfers voor te krijgen. Omdat er nu geen cijfers over het marktaandeel bekend zijn, kan de WAC dit onderdeel niet beoordelen.

De WAC heeft dringend behoefte aan deze informatie, omdat het nu onduidelijk is wat de impact is van de 10% reductie op het hele productaanbod (worden de producten boven de norm veel of weinig gegeten?). De informatie hoeft niet op de decimaal nauwkeurig, als er maar iets bekend is op basis waarvan een (globale) inschatting gemaakt kan worden over de mate van ambitie. Dit is niet aangepast in de nieuwe versie van voorstel waaraan hamburgers zijn toegevoegd.

1.6 De bijdrage van de te herformuleren producten aan de inname

De WAC waardeert dat de partijen doorgerekend hebben tot welke vermindering in consumptie de voorgestelde aanpak leidt. De berekening is echter matig uitgevoerd en bevat een aantal fouten (er wordt bijvoorbeeld gerekend met reductie van 5% i.p.v. 10%).

Het is goed om zowel de absolute als relatieve bijdrage te beschrijven om verwarring te voorkomen. Deze informatie zal opnieuw worden aangeleverd. Ook zitten er bij de berekening een aantal aannames die nu nog niet expliciet worden vermeld. Dat moet nog worden toegevoegd. Het secretariaat van de WAC kan helpen met het verder cijfermatig berekenen van de bijdrage aan de inname. Zo is bijvoorbeeld onduidelijk bij de categorie gehaktballen/soepballetjes hoe de indieners aan de maximum norm van 700 mg komen en of ze hiermee de 10% reductie halen.

Op basis van een nieuwe berekening¹, zou met dit voorstel de inname van zout uit vleesproducten afnemen met 0,055 g (5%) en daalt de bijdrage uit deze groep van 16,2 naar 15,4%, een procentuele daling van 0,8%. Dit is onder de aanname dat de geselecteerde vleesbereidingen een evenredig bijdrage aan het totaal van geconsumeerde vleesproducten en dat is onbekend. Als de bijdrage in werkelijkheid hoger is, dan zal de afname ook groter zijn.

De WAC zou graag kwantitatief willen zien wat het effect van dit voorstel is op de zout inname van kinderen. Er wordt vermeld dat vleesproducten bij de jeugd een belangrijke bron zijn van de inname en dat bepaalde producten populair lijken te zijn.

¹ De partijen hebben na de vergadering van de WAC een aangepast voorstel opgestuurd, inclusief nieuwe berekening (hierbij wordt gerekend met 10% reductie i.p.v. 5%).

De WAC vindt dit een belangrijke constatering die mogelijk kansen biedt om voor deze groep extra winst te realiseren; hoe groot is dan het effect van dit voorstel op deze groep?

1.7 De historie van de productsamenstelling

De partijen hebben geen informatie over evt. veranderingen in de samenstelling in het verleden, waardoor de WAC dit niet kan beoordelen. De partijen hebben mondeling toegelicht dat fabrikanten deze informatie niet graag delen of de receptuur niet meer hebben. Volgens de WAC ligt hier een belangrijke taak voor de brancheverenigingen om hier juist wel in te bemiddelen, zodat producten die nu hoge natriumwaarden hebben kunnen leren in het aanpassen van hun receptuur van de producten die nu laag in natriumwaarden zitten. De Vereniging voor de Nederlandse Vleeswaarindustrie (VNV) heeft data vanaf circa 2008 verzameld.

1.8 Technologische aspecten

De WAC heeft zowel de manier waarop de technologische aspecten zijn beschreven als de onderbouwing, beoordeeld als matig. Er wordt namelijk in algemene termen beschreven welke rol zout speelt in deze productcategorie, waarbij voorbij wordt gegaan aan tal van alternatieven.

De WAC verwacht bij deze sectie een technologische beschrijving gekoppeld aan het ambitieniveau. Bijvoorbeeld: welke problemen kom je tegen bij een ambitieniveau van 10%, 20% of 30%? De WAC ziet het ontbreken van deze informatie als een gemiste kans.

Dit is niet aangepast in de nieuwe versie van voorstel waaraan hamburgers zijn toegevoegd.

Een afspraak kan ook uitgaan van bijvoorbeeld een 20% of 30% reductie in 2020, waarbij aangegeven wordt als voor een specifieke productcategorie, vanwege historische, technologische of wettelijke redenen minder haalbaar wordt geacht. Dit kan per productgroep verschillend zijn. Daarnaast is het ook belangrijk dat informatie wordt geleverd over wat acceptabel is voor de consument.

1.9 Veranderingen in de consumptie van de productgroep

De WAC heeft zowel de manier waarop de informatie is beschreven als de onderbouwing, beoordeeld als matig. Er wordt geen voorspelling gedaan.

1.10 De bijdrage die het voorstel levert aan de verlaging van de inname van zout

De WAC heeft de bijdrage aan de verlaging van de inname beoordeeld als matig. Het voorstel draagt bij aan de reductie in een grote groep producten, maar de reductie kan groter en sneller.

EINDOORDEEL

De WAC merkt een duidelijke verbetering in de kwaliteit van het voorstel ten opzichte van eerder ingediende voorstellen. Er is veel inzicht gegeven in de details van producten waar het voorstel betrekking op heeft en er is gerekend welke bijdrage het voorstel heeft op de inname van zout. Dit verschaft de WAC een aanzienlijk betere basis om het ambitieniveau en de gevolgen hiervan op de consumptie te beoordelen en om specifieke suggesties te formuleren. De WAC geeft een aantal suggesties waar nog verdere verbetering mogelijk is (zie hierboven).

Ambitie reductie binnen de categorie

De WAC vindt het voorstel met een gemiddelde natriumreductie van 10% bij een deel van de totale categorie van de vleesproducten in een periode van 2 jaar **matig ambitieus**. Gezien de urgentie om de doelstelling te halen in 2020 en de technologische haalbaarheid dringt de WAC aan om dit al binnen 1 jaar tijd te realiseren. Vervolgens is het wenselijk om een tweede reductie van 10% al in het 2^e jaar te realiseren en is wellicht 30% reductie bij subcategorieën te bewerkstelligen. De WAC adviseert om spoedig met een voorstel voor gegaarde producten en hamburgers te komen.

De argumenten om geen normen te stellen voor verzadigd vet zijn voor de WAC niet overtuigend. Er zijn volgens de WAC nog wel degelijk stappen te maken (zie boven).

Bijdrage van deze afspraak aan de doelstelling van het Akkoord

Geen oordeel. Het is voor de WAC niet mogelijk om op basis van de aangeleverde informatie uit het voorstel de bijdrage aan de doelstelling van het akkoord goed te beoordelen. Hiervoor is informatie nodig welk aandeel de geselecteerde producten hebben in de markt.

De WAC vindt het positief dat er nu ook een eerste afspraak is voor het verlagen van het zoutgehalte van hamburgers, omdat deze producten waarschijnlijk een belangrijke bijdrage leveren aan de zout inname. De nieuwe informatie die door de indieners is gegeven bij onderdeel 1.1-1.4 van het voorstel, heeft er niet toe geleid dat de WAC haar algemene oordeel van augustus 2016 heeft herzien.

Gezien de grote spreiding in het zoutgehalte van hamburgers, blijft de WAC van mening dat er voor zout nog grotere stappen te maken zijn. Ook zijn er stappen te maken voor het verlagen van het verzadigd vet gehalte, waarvoor in het voorstel geen normen zijn vastgesteld.

Het is voor de WAC niet bekend hoeveel van de totale categorie nu met deze afspraak gedekt is. De WAC signaleert nog wel een aantal soorten hamburgers die buiten de afspraak vallen.

De WAC betreurt dat de branche geen gebruik heeft gemaakt van haar suggesties om het voorstel/de aanpak te verbeteren.